

В умовах зростання інтенсивності тероризму задля ефективного захисту прав людини є доцільним та необхідним створення Правил ведення воєнних операцій в тих країнах, де знаходяться осередки терористичних організацій, задля найефективнішого захисту прав цивільного населення та осіб непричетних до терористичної діяльності.

Системи захисту від нападів з боку терористичних організацій знаходяться на даний час в незадовільному стані. Прикладом цьому є США, що щорічно на діяльність армії та підтримання розробок в цій сфері, а також на національні системи захисту з повітря, суші та води, включаючи використання супутників, витрачають близько трильйона доларів. Незважаючи на це, 11 вересня 2001 року, ніхто не зміг запеленгувати та попередити наближення двох пасажирських літаків, захоплених терористами Алькаїда, якого керував диктатор Іраку Саддам Хусейн.

Причина тероризму не в якихось економічних, соціальних, чи культурних чинниках. Вона знаходиться набагато глибше. Тероризм виникає тоді, коли відбувається конфлікт ідеологій, коли є відсутні можливості дати домовитися дипломатам про вирішення того чи іншого питання, коли одна культура прагне домінувати над іншою, коли є відчутними недоліки однієї системи і переваги іншої.

Задля ефективного захисту прав людини і громадянина в умовах тероризму потрібно проведення тих чи інших дій, пов'язаних із боротьбою з тероризмом узгоджувати та координувати із умовним міжнародним центром чи організацією як наприклад ООН.

Для того, щоб вирішити проблему тероризму та відповідно захист прав людини і громадянина в умовах боротьби з тероризмом, недостатньо танків, артилерії, літаків, бомб чи чого-небудь подібного. Потрібна мобілізація всієї світової громадськості, розумне використання ЗМІ та недопускання конфлікту ідеологій як національних так і світових. Це на мою думку цілком виважений і досить непоганий шлях до повного винищення тероризму в усьому світі та із пам'яті людей.

Грабова Я.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Кожна держава, здійснюючи заходи у боротьбі з тероризмом, зобов'язана захищати права людини. Захист прав людини є ефективною передумовою антитерористичних стратегій. Будь-яка стратегія, що нехтує правами людини, сприяє тероризму. При цьому, мається на увазі права кожної людини,

в тому числі жертв тероризму та наслідків терористичних дій, учасників антитерористичних формувань, а також тих, кого підозрюють у тероризмі, і терористів, які припинили опір.

Визначення поняття «тероризм» — питання проблемне, оскільки в наш час існує понад 100 визначень цього явища. Однак жодне з них не підтримує міжнародною спільнотою як загальновизнане. Блок питань, пов'язаний з цими проблемами, досить широко дискутується у наукових колах Європейського Союзу та Америки і приковують увагу всього світового співтовариства. Політичним аспектам процесу боротьби з терором, тобто одній з найбільш актуальних проблем, з якими стикаються демократичні країни Заходу, присвятила свою роботу Лаура Донах'ю. В своєму дослідженні під назвою «Ціна боротьби з терором: влада, політика і свобода» вона піднімає проблеми обмеженого використання судової влади, безстрокового утримання під вартою, використання примусових допитів та тортур в епоху глобального виклику терористичної загрози, а також законів з поводження із ув'язненими.

Є думки, що тероризм впливає не тільки на безпосередніх жертв, а все світове суспільство. Основною метою будь-якого теракту є, як відомо, зовсім не сам факт здійснення того чи іншого злочинного діяння (вбивства, руйнування, захоплення заручників) та його матеріальні збитки, а насамперед психологічний вплив на якомога ширшу аудиторію (залякування, привертання уваги громадськості, провокування до певних дій чи бездіяльності). Таким чином, тероризм — засіб психологічного впливу. Його головний об'єкт — не ті, хто став жертвою, а ті, хто залишився живим. Його мета — не вбивство, а залякування і деморалізація живих. Жертва — інструмент, вбивство — метод. Тут центральним постає питання захисту прав людини в умовах боротьби з даним явищем.

Сьогодні з міжнародним тероризмом необхідно боротися не аматорськими, а комплексними методами — на системному, міжнародному рівні. Держава має забезпечити відповідність власних антитерористичних законів її зобов'язанням щодо загальновизнаних положень міжнародного права, а саме — загальним стандартам з прав людини, нормам прав біженців і міжнародного гуманітарного права.

Найбільш дієвим способом запобігти терористичним актам є справедливий розподіл світових багатств і усунення різкої прірви між багатими та бідними як на макро (цивілізації, держави) так і на мікро рівнях (всередині однієї держави). Показово, що Ватикан до нового списку із семи смертних гріхів включив надмірне багатство. Щодо ісламської культури, то вона також не підтримує ідею надмірного збагачення.

Однак, крім суто економічного фактору (хоча він і є пріоритетним), необхідно враховувати також і необхідність вироблення альтернативи концепції зіткнення цивілізації, що набула такої популярності завдяки діяльності С. Хантінгтона. І слід пам'ятати, що людство в жодному разі не повинно бути однаковим і однимірним.

Разом з тим країни світу ще не достатньо забезпечують прийняття ефективних заходів у підвищенні добробуту і захисту прав населення, що є вагомим чинником формування соціальної бази тероризму; держави, які оприлюднюють заяви щодо власної занепокоєності розповсюдженням зброї масового знищення, в той же час без обмежень застосовують і продають звичайні види озброєння, чим сприяють посиленню напруги у «гарячих регіонах» і активізації міжнародного тероризму; політична перекваліфікація воєн, збройних конфліктів міжнародного і не міжнародного характеру в антитерористичні операції створює формальні приводи нехтування міжнародним гуманітарним правом і потребує відповідного коригування його фундаментальних положень; сучасна стратегія боротьби з тероризмом негативно віддзеркалюється на дотриманні прав жінок та дітей, біженців, та осіб, які шукають політичного притулку; деякі держави розробляють, приймають і застосовують антитерористичні закони, які через неадекватне розширення повноважень спеціальних служб порушують права людини; політичний тиск та проблеми в організації системи правосуддя не повністю забезпечують доступ всіх категорій осіб до ефективного правового захисту.

Слід врахувати, що все-таки основний конфлікт у суспільстві полягає у боротьбі за розподіл ресурсів. І справді, конфлікти між цивілізаціями, національностями можна віднести до другорядних причин. Якщо йдеться про міжнаціональний терористичний конфлікт, то маємо на увазі не біологічний поділ на колір шкіри, расові ознаки, а соціальний статус осіб, а також їх економічне становище.

На сьогодні в системі ООН діють контртерористичні органи: Контртерористичний комітет; Комітет по санкціям проти Аль-Каїди та Талібану; Комітет 1540 (попередження поширення ядерної, хімічної чи біологічної зброї і засобів його доставки). Проте лише діяльність даних структур не забезпечує ефективності протидії тероризму та захисту прав людини. Ситуація зміниться лише, якщо країни не поступатимуться світовими ідеалами гуманізму, обмежуючи права людини жорстокістю боротьби, яка не може бути адекватною відповіддю загрози, формування у молодіжному середовищі атмосфери неприйняття терористичної та екстремістської ідеології та культу насильства у соціальних відносинах, визнати необхідність забезпечення кожною державою відповідності національних антитерористичних законів її зобов'язанням за міжнародними конвенціями у сфері прав людини, загальновизнаним нормам міжнародного гуманітарного права; зосередити увагу світової спільноти на пріоритеті дотримання прав людини, передусім права на життя, в загальному процесі забезпечення міжнародної безпеки і боротьби з тероризмом; відзначити важливу роль омбудсманів, міжнародних, національних неурядових організацій у захисті прав людини при протидії тероризму, виявленні умов його виникнення і поширення; звернути увагу на необхідність розвитку й активізації діяльності організацій і рухів, що забезпечують захист прав людини, вдосконалення механізмів цього захисту при розробці контртерористичних стратегій.